

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De kwalificatie van rechtswetenschappelijke tijdschriften

du Perron, E.

Publication date

2013

Document Version

Final published version

Published in

Cirkels. - 2: Een terugblik op een vooruitziende blik

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

du Perron, E. (2013). De kwalificatie van rechtswetenschappelijke tijdschriften. In G. van Dijck, R. van Gestel, I. Giesen, & F. Hammerstein (Eds.), *Cirkels. - 2: Een terugblik op een vooruitziende blik* (pp. 191-199). Kluwer.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Cirkels

Een terugblik op een vooruitziende blik

onder redactie van

Gijs van Dijck
Rob van Gestel
Ivo Giesen
Fred Hammerstein

ISBN 978-90-13-11863-6
ISBN 978-90-13-11864-3 (E-book)
NUR 822-201

© 2013 Kluwer, Deventer

Illustratie boekomslag: 'Hidden circles' © 2006 Anthony Norcia, Stanford University
Omslagontwerp: H2R+ creatieve communicatie bv
Opmaak binnenwerk: Van Helden, Deventer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h t/m 16m Auteurswet jo. het Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor verschuldigde wettelijke vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever(s) geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor gevolgen hiervan.

Op alle uitgaven van Kluwer zijn de algemene leveringsvoorwaarden van toepassing. Deze kunt u lezen op www.kluwer.nl of kunt u opvragen via de klantenservice.

DE KWALIFICATIE VAN RECHTSWETENSCHAPPELIJKE TIJDSCHRIFTEN

Edgar du Perron

(annotatie bij Jan Vranken, *Exciting Times for Legal Scholarship*, *Recht en Methode* in onderzoek en onderwijs 2012 (2) 2, 42, 56)

*“All research, regardless of type, must live up to the same quality standards.
That is the only way to advance.”*
Jan Vranken¹

Inleiding

Een van de vele onderwerpen waarover Jan Vranken heeft geschreven, is de beoordeling van wetenschappelijke publicaties en de kwalificatie van rechtswetenschappelijke tijdschriften.² Met dat onderwerp heb ik mij in het recente verleden als voorzitter van de Commissie classificatie rechtswetenschappelijke tijdschriften ook intensief beziggehouden.³ In de oplossing die ik voor het kwalificatieprobleem voorstond, en die ik zonder succes bij mijn collega-decanen verdedigde, was Jan Vranken een sleutelpositie toebedacht – vermoedelijk zonder dat hij dit wist. Het leek mij daarom een goede gedachte in deze bundel de kwalificatie van rechtswetenschappelijke tijdschriften opnieuw aan de orde te stellen. Om misverstanden te vermijden: ik heb daarbij niet de pretentie een wetenschappelijk artikel te schrijven, maar kies voor de opiniërende vorm, waarbij ik in hoge mate teruggrijp op mijn eigen ervaringen.

De kwalificatie van rechtswetenschappelijke tijdschriften

Het belangrijkste doel van de kwalificatie van wetenschappelijke tijdschriften is het vereenvoudigen van de beoordeling van het onderzoek van een wetenschapper of een groep van wetenschappers.⁴ Door de beslissing of een publicatie voldoet aan de wetenschappelijke maatstaven te laten afhangen van de vraag of de publicatie is opgenomen in een wetenschappelijk tijdschrift, of in het wetenschappelijk deel van een tijdschrift, wordt voorkomen dat iedere publicatie afzonderlijk op wetenschappelijk-

1 Jan Vranken, *Exciting Times for Legal Scholarship*, *Recht en Methode* in onderzoek en onderwijs 2012 (2) 2, 42, 56.

2 Onder meer J.B.M. Vranken & R.A.J. van Gestel, *Vertrouwen is goed, controle niet altijd beter*, *Ars Aequi* 2010, 166.

3 De overige leden van deze Commissie waren prof.mr. Leo J.A. Damen (RUG), prof.mr. Carla H. Sieburgh (RU) en prof.mr. Jonathan M. Verschuuren (UvT).

4 Let wel: publicaties in tijdschriften zijn slechts een aspect van de totale beoordeling van onderzoek en onderzoekers. Tot dat aspect beperk ik mij hier.

heid moet worden beoordeeld. Dat scheelt een hoop tijd. Een volgende stap is het aanvaarden van een ranking in de tijdschriften. Door deze classificatie kan ook het gewicht van de publicaties worden bepaald door te verwijzen naar het tijdschrift waarin zij zijn opgenomen. In Nederland werd oorspronkelijk gestreefd naar een indeling van de rechtswetenschappelijke tijdschriften in diverse categorieën (A,B en C), later heeft het landelijk decanenoverleg besloten te beginnen met een tweedeling in wetenschappelijke en andere tijdschriften.

Uit het doel van de kwalificatie van tijdschriften volgt dat de kwalificatie alleen zin heeft indien de opname van een artikel in het tijdschrift, of in het wetenschappelijke deel daarvan, de wetenschappelijkheid van die publicatie garandeert – afgezien van incidenten. Dat veel, of zelfs de meeste bijdragen aan het tijdschrift wetenschappelijk zijn, is niet voldoende. Dan moet immers bij de beoordeling van onderzoek nog steeds de wetenschappelijkheid van iedere individuele publicatie worden vastgesteld, om te voorkomen dat de niet-wetenschappelijke publicaties meeliften op de reputatie die door de wel wetenschappelijke publicaties is verdiend.

In Nederland hebben de commissies Stolker⁵ en Smits⁶ zich gebogen over de vraag wat een wetenschappelijke publicatie is, en hoe de wetenschappelijkheid van tijdschriften kan worden gewaarborgd. De daartoe ontwikkelde criteria kunnen worden verdeeld in inhoudelijke criteria, criteria ten aanzien van het tijdschrift en de redactie daarvan, en criteria ten aanzien van de beoordelingsprocedure.

Wat de inhoud betreft, gaat het er uiteindelijk om of een publicatie ‘*increases the body of knowledge*’. Om dat te waarborgen, zouden artikelen moeten worden getoetst aan criteria van originaliteit, diepgang en grondigheid. Jan Vranken heeft over deze materie uitgebreid geschreven, en aandacht gevraagd voor additionele aspecten die bij de beoordeling aan de orde zouden moeten komen.⁷

Een als wetenschappelijk te kwalificeren tijdschrift zou zich primair moeten richten op het wetenschappelijk forum en alleen artikelen moeten publiceren die voldoen aan de genoemde eisen van originaliteit, diepgang en grondigheid. Omdat de meeste juridische tijdschriften rubrieken kennen die aan die eisen niet voldoen (denk aan een jurisprudentierubriek en opiniërende stukken), zou het ook mogelijk zijn slechts een deel van het tijdschrift als wetenschappelijk aan te merken. De kwalificatie zou dan alleen gelden voor artikelen die in dat deel worden gepubliceerd.

De redactie van een wetenschappelijk tijdschrift zou voor ten minste de helft uit gepromoveerde redacteurs dienen te bestaan.⁸ De beoordeling van ingezonden bijdragen zou volgens een vaste procedure en een vast schriftelijk format moeten

5 “Oordelen over rechten”. Rapport Commissie Voorbereiding Onderzoeksbeoordeling Rechtsgeleerdheid, VSNU 2005.

6 “Naar prestatie-indicatoren voor rechtswetenschappelijk onderzoek”. Rapport van de Commissie Prestatie-indicatoren en ranking, ingesteld door het Disciplineoverlegorgaan Rechtsgeleerdheid (DRG) van de VSNU, 2007.

7 Zie alle in deze bijdrage aangehaalde artikelen die (mede) van zijn hand zijn. Aan het onderwerp zijn ook door anderen vele publicaties gewijd, die ik hier niet kan bespreken – een van de redenen waarom ik geen wetenschappelijkheid pretendeer.

8 Een eis die sommige redacties bleek te verleiden tot een kunstmatige scheiding tussen de redactie en een “adviesraad” en waaraan door *Ars Aequi* (vermoedelijk het juridische tijdschrift met de hoogste *rejection rate*) lastig kan worden voldaan.

geschieden. In dat format zouden in ieder geval de volgende vragen aan de orde moeten komen

1. Is er een consequent uitgewerkte probleemstelling?
2. Zijn de relevante bronnen verwerkt?
3. Is het wetenschappelijk debat tot nu toe correct weergegeven?
4. Is de verhouding beschrijving/opinie adequaat?
5. Wordt een vernieuwende bijdrage aan de oplossing van de probleemstelling geleverd?

In het tijdschrift zou kenbaar gemaakt moeten worden op welke wijze ingezonden artikelen worden beoordeeld. De Commissie Smits nam als model voorbeoordeling door twee redacteurs. Deze zouden hun schriftelijke beoordeling ruim voor de redactievergadering aan de andere redacteurs moeten zenden. Ter vergadering zou vervolgens over plaatsing worden besloten. Een alternatief zou zijn schriftelijke beoordeling door meer redacteurs of door de gehele redactie. Als in de redactie onvoldoende deskundigheid over het onderwerp van een ingezonden artikel aanwezig is, zou bij de beoordeling een externe deskundige moeten worden ingeschakeld. Een beoordelingsprocedure met, al dan niet anonieme, externe beoordelaars (peer review), zou de beoordeling door redactieleden kunnen vervangen.

Problemen bij de kwalificatie

In het kader van de landelijke onderzoeksvisitatie heeft het overleg van juridische decanen een Commissie classificatie rechtswetenschappelijke tijdschriften ingesteld (in de wandelgangen naar mijn voorzitterschap de "Commissie Du Perron" genoemd). Deze commissie diende, op basis van de genoemde rapporten van de Commissies Stolker en Smits, tot een kwalificatie van de juridische tijdschriften te komen. Hiertoe trad zij, volgens de aanbevelingen van de Commissie Smits, in contact met de redacties van de Nederlandstalige juridische tijdschriften om na te gaan welke tijdschriften geheel of voor een deel als wetenschappelijk gekwalificeerd wilden worden. Als een tijdschrift op de kwalificatie 'wetenschappelijk' aanspraak maakte, werden vragen gesteld over de samenstelling van de redactie en over de beoordelingsprocedure en over eventuele plannen om deze te wijzigen. De commissie hield tevens een eigen steekproef naar de wetenschappelijkheid van in een aantal tijdschriften opgenomen publicaties.

Het was vooral het resultaat van deze steekproef dat zorgen baarde. Opname van een artikel in het wetenschappelijk deel van een tijdschrift bleek de wetenschappelijkheid van dat artikel bepaald niet in alle tijdschriften in voldoende mate te garanderen. Er waren slechts een paar tijdschriften waarin de wetenschappelijke bijdragen consequent aan de daaraan te stellen eisen voldeden.⁹ Jan Vranken heeft met Rob van Gestel een vergelijkbare steekproef uitgevoerd ten aanzien van de wetenschappelijke rubriek

⁹ Omdat het om een beperkte steekproef ging, en gevreesd werd voor onterechte negatieve uitstralingseffecten, is niet bekend gemaakt welke tijdschriften goed en minder goed uit de beoordeling kwamen.

in het Nederlands Juristenblad.¹⁰ Zij kwamen tot vergelijkbare resultaten. Op grond hiervan heb ik mijn door Vranken en Van Gestel geciteerde “schokkende” uitspraak gedaan dat Nederland nauwelijks wetenschappelijke juridische tijdschriften kende.¹¹ Daarmee heb ik niet gezegd dat er in Nederlandse juridische tijdschriften geen groot aantal wetenschappelijke artikelen wordt gepubliceerd. Wat ik wel heb gezegd, is dat de opname van een artikel in een bepaald tijdschrift, of in het wetenschappelijk deel daarvan, de wetenschappelijkheid onvoldoende garandeert.¹² En die garantie is waar het bij de kwalificatie van wetenschappelijke tijdschriften om gaat.

Oorzaken van de problemen

De Evaluatiecommissie Rechtsgeleerd Onderzoek oordeelde in 2010 dat de kern van het probleem van de rechtswetenschap was dat deze niet beschikt over een heldere en algemeen gedeelde opvatting over wat verstaan moet worden onder “wetenschappelijk”.¹³ Voor de kwalificatie van tijdschriften is deze analyse naar mijn oordeel overdreven. Het probleem daarbij is niet of rechtswetenschap per definitie internationaal moet zijn, of multidisciplinair – de fronten waarop de strijd om wat goede rechtswetenschap is thans vooral wordt uitgevochten – maar of aan de genoemde basiseisen van originaliteit, diepgang en grondigheid is voldaan – inclusief een consistent toegepaste methodologie.¹⁴ Dat kan uitstekend in nationaalrechtelijke doctrinaire artikelen.¹⁵ Maar als stukken volstaan met een beschrijving van een of meer nieuwe ontwikkelingen op het gebied van het geldende recht – een uitspraak, wetgeving – gevolgd door een ‘eigen ideetje’,¹⁶ is dat naar iedere wetenschapsopvatting onvoldoende. Pas als de kwalificatie wetenschappelijk niet-wetenschappelijk gevolgd zou worden door een classificatie (*ranking*) van wetenschappelijke publicaties naar hun belangwekkendheid, wordt de strijd om wat goede rechtswetenschap is relevant. Juridische faculteiten die een puntensysteem kennen voor de waardering van publicaties – zoals die van de UvA – kunnen daarvan getuigen.

Naar mijn indruk zijn er voor het achterblijven van het ‘garantiekarakter’ van Nederlandse juridische tijdschriften drie hoofdoorzaken aan te wijzen: kopijnoed, praktijkbelang en statusargumenten. Een bijkomende oorzaak is het schrijven van artikelen op uitnodiging.¹⁷

10 R.A.J. van Gestel, J.B.M. Vranken, m.m.v. J.L.M. Gribnau en H.E.B. Tijssen, Nederlands Juristenblad, Rechtswetenschappelijke artikelen, Naar criteria voor methodologische verantwoording, NJB 2007, 1243.

11 J.B.M. Vranken & R.A.J. van Gestel, Vertrouwen is goed, controle niet altijd beter, *Ars Aequi* 2010, 166, 168.

12 Volgens Vranken en Van Gestel zou mijn opmerking of protest oproepen, of niet serieus genomen worden. Ik betwijfel of zij die voorspelling handhaven bij deze lezing van wat ik heb gezegd.

13 “Kwaliteit & Diversiteit. Rechtswetenschappelijk onderzoek in Nederland.” Rapport van de Evaluatiecommissie Rechtswetenschappelijk Onderzoek 2010, p. 47-48 en 56-57.

14 Zo ook het citaat van Vranken dat dient tot motto van deze bijdrage.

15 Jan Vranken, *Exciting Times for Legal Scholarship*, *Recht en Methode in onderzoek en onderwijs* 2012 (2) 2, 42.

16 Het soort publicaties dat Vranken in zijn in de vorige noot aangehaalde artikel (p. 49) beschrijft als “small-scale stamp collecting”.

17 In vergelijkbare zin J.B.M. Vranken & R.A.J. van Gestel, *Vertrouwen is goed, controle niet altijd beter*, *Ars Aequi* 2010, 166, 177-178.

Allereerst de kopijnoed. Al eerder heb ik betoogd dat er in Nederland veel te veel juridische tijdschriften zijn.¹⁸ De toestand is naar mijn indruk de afgelopen jaren alleen maar slechter geworden. Dit komt deels door toegenomen specialisatie, deels doordat elkaar beconcurrerende uitgevers er klaarblijkelijk naar streven op ieder terrein een eigen tijdschrift in de markt te zetten. Omdat de faculteiten hun medewerkers aansporen vooral internationaal te publiceren, wordt de nationale wetenschappelijke spoeling bovendien dunner. Tijdschriften die te veel aangeboden artikelen afwijzen, kunnen in planningsproblemen komen. Dat geeft de redactie een prikkel om artikelen die (nog) niet goed genoeg zijn toch maar te plaatsen.

Dan het praktijkbelang. De meeste juridische tijdschriften zijn in ieder geval mede gericht op de rechtspraktijk. Dat is voor uitgevers ook een interessantere markt dan de wetenschap. De praktijk zit echter, zeker op korte termijn, vooral te wachten op bijdragen waarin het beschrijvende karakter de wetenschappelijke originaliteit overheerst. Het is voor een tijdschrift op een bepaald vakgebied bovendien vervelend als daarin niet wordt deelgenomen aan de bespreking van actuele onderwerpen, zoals nieuwe rechterlijke uitspraken of wetsvoorstellen. De scheiding tussen een wetenschappelijk en een niet-wetenschappelijk deel van het tijdschrift had dit probleem moeten ondervangen, maar doet dat maar gedeeltelijk. Zeker voor auteurs uit de wetenschap is het van groot belang in het wetenschappelijke deel van een tijdschrift gepubliceerd te worden. Er kan daardoor – zeker in combinatie met de hiervoor en hierna genoemde oorzaken – druk ontstaan bijdragen die eerder beschrijvend of opiniërend dan wetenschappelijk zijn, in het wetenschappelijke deel van het tijdschrift af te drukken.

De status van auteurs kan een oneigenlijk argument vormen bij de beoordeling van aangeboden artikelen. Dat kan zowel komen doordat het de beoordeling beïnvloedt (“een stuk van prof. X moet wel goed zijn”) als doordat het lastiger is stukken van bekende collega’s te weigeren (“prof. Y schrijft de laatste tijd mindere stukken, maar we kunnen zijn stuk moeilijk weigeren”). Dat laatste geldt trouwens ook voor bijdragen van de eigen redacteuren, tenzij deze anoniem worden beoordeeld.

Tot slot het schrijven op uitnodiging. De problemen daarvan zullen evident zijn: uitnodigingen zullen doorgaans verstrekt worden aan gerenommeerde auteurs over een onderwerp waarin de redactie bijzonder geïnteresseerd is. Voegt men dat bij de bezwaarlijkheid van het weigeren of herhaaldelijk laten bewerken van een op uitnodiging geschreven artikel, dan is het weigeren van een dergelijke bijdrage bijkans onmogelijk.

Mogelijke oplossingen

In het concept-rapport van de Commissie classificatie rechtswetenschappelijke tijdschriften werden twee oplossingen voor de hiervoor gesignaleerde problemen aangedragen: peer review, en een landelijk *repository* van wetenschappelijke artikelen.¹⁹

¹⁸ WPNR 6207 (1996).

¹⁹ Voor de goede orde merk ik op dat de oplossingen in een versie van het conceptrapport stonden dat nog niet was voorgelegd aan alle leden van de commissie. Deze dragen daarvoor dan ook geen verantwoordelijkheid. De gedachte van een *repository* is naar mijn herinnering ontstaan in discussies met Jonathan Verschuuren.

Peer review als norm

Internationaal is het werken met anonieme peer reviewers de wetenschappelijke norm. Het lijkt voor de Nederlandse rechtswetenschap alleen al om die reden wenselijk bij deze werkwijze aan te sluiten. Dat heeft ook overigens grote voordelen. De hiervoor gesignaleerd problemen bij de beoordeling van kopij door de redactie kunnen grotendeels worden ondervangen door de wetenschappelijke beoordeling van ingezonden artikelen te scheiden van de redactionele verantwoordelijkheid. Ten minste twee anonieme peer reviewers zouden, aan de hand van het genoemde schriftelijke format, de wetenschappelijke kopij moeten beoordelen. Alleen bij een positief oordeel van de reviewers zou een artikel in het wetenschappelijke deel van een tijdschrift mogen worden gepubliceerd. De reviewers zouden geen last hebben van eventuele kopijnood – zij zouden daarvan niet op de hoogte zijn – en van andere redactionele overwegingen om bijdragen te plaatsen die (nog) niet aan de wetenschappelijke eisen voldoen. Omdat de reviewers anoniem zouden blijven, zou het voor hen minder moeilijk zijn bijdragen van gerenommeerde auteurs negatief te beoordelen.²⁰ Publiceren op uitnodiging zou in het wetenschappelijke deel van het tijdschrift uitgesloten zijn, althans niet met voorbijgaan van het systeem van peer review.

In een systeem van peer review zouden de redacties van tijdschriften aanzienlijk kleiner kunnen zijn dan thans veelal gebruikelijk. Wetenschappelijke tijdschriften zouden zich van een pool van reviewers moeten voorzien. De kwaliteit van deze reviewers bepaalt dan in hoge mate de kwaliteit van het tijdschrift. In een dergelijk model zou aan het zijn van reviewer van een wetenschappelijk tijdschrift bij de beoordeling van een onderzoeker het gewicht moeten worden toegekend dat thans aan belangrijke redacteurschappen gegeven wordt.

Een landelijk repository van rechtswetenschappelijke artikelen

Kenmerkend voor de rechtswetenschappelijke publicatiecultuur is de grote verwevenheid tussen wetenschappelijke publicaties en praktijkpublicaties.²¹ Soms is dat niet bezwaarlijk: er zijn artikelen die zowel de wetenschap als de praktijk op uitmuntende wijze dienen. Toch zal dat een uitzondering zijn: de wetenschap vraagt om kenmerken van een artikel, zoals methodologische verantwoording, uitvoerige plaatsing in het wetenschappelijk debat, theorievorming en in veel gevallen rechtsvergelijking of interdisciplinariteit, waarop de praktijk doorgaans niet, althans niet in die omvang, direct zit te wachten. De vertaling van nieuwe wetenschappelijke inzichten naar de praktijk vindt veelal via omwegen²² plaats. Omgekeerd heeft de praktijk vaak behoefte aan meer beschrijvende beschouwingen die wetenschappelijk minder inte-

20 Wellicht kan een auteur in het kleine Nederlandse rechtsgebied wel ongeveer raden wie zijn artikel hebben beoordeeld, maar zeker weten is iets anders.

21 In deze zin ook "Kwaliteit & Diversiteit. Rechtswetenschappelijk onderzoek in Nederland." Rapport van de Evaluatiecommissie Rechtswetenschappelijk Onderzoek 2010.

22 Zoals een Conclusie van het parket bij de Hoge Raad waarin de nieuwste wetenschappelijke inzichten worden verwerkt, of een handboek waarin deze worden overgenomen.

ressant zijn. Het dienen van twee heren blijkt ook hier voor auteurs en redacties veelal een lastige opgave.²³

In het concept-rapport van de commissie werd daarom voorgesteld om te komen tot een afzonderlijk forum voor rechtswetenschappelijke publicaties. Deze Netherlands Legal Science Repository (NLSR) zou op internet alle Nederlandstalige rechtswetenschappelijke publicaties moeten bevatten. De NLSR zou onder leiding moeten staan van een kleine wetenschappelijke redactie. Als hoofdredacteur werd daarbij, zoals ik aan het begin van deze bijdrage al opmerkte, gedacht aan Jan Vranken. De hoofdredactie zou moeten voorzien in een systeem van peer review om de toelating tot de NLSR te reguleren. Deze peer review zou in de eerste plaats via delegatie kunnen plaatsvinden. Indien een rechtswetenschappelijk tijdschrift naar het oordeel van de redactie van de NLSR zelf voorzien heeft in een systeem van peer review dat, gelet op de kwaliteit van de reviewers en de gevolgde procedures, aan de wetenschappelijke eisen voldoet – hetgeen betekent dat vastligt en vaststaat dat afdoende wordt getoetst aan de criteria voor wetenschappelijkheid – kunnen en moeten de wetenschappelijke artikelen uit dat tijdschrift zonder verdere controle ook in de NLSR worden opgenomen. Waar het betrokken tijdschrift zelf via internet openbaar (open access) toegankelijk is, zou met een link gewerkt kunnen worden.

Daarnaast zou de NLSR zelf in een systeem van peer review kunnen voorzien. Daarmee kunnen bijdragen dus direct in NLSR worden gepubliceerd, zonder tussenkomst van een tijdschrift. Dit biedt het voordeel dat onderzoekers publicaties die voor veel bestaande tijdschriften te wetenschappelijk zijn (te lang, niet praktijkgericht genoeg) toch kunnen publiceren. Te denken valt ook aan dubbelpublicatie: een verkorte, meer praktijkgerichte versie verschijnt in het reguliere tijdschrift, een langere, wetenschappelijker versie in de NLSR.²⁴

Omdat de NLSR in dit systeem een vrijwel compleet digitaal beschikbaar overzicht zou bieden van de Nederlandse rechtswetenschappelijke publicaties, zou het eenvoudig worden op deze publicaties statistische analysetechnieken (downloadanalyse, citatieanalyse) toe te passen. Ook de afwijzingsratio zou in de analyse betrokken kunnen worden. Aldus kan de status van de 'brontijdschriften' op termijn goed worden beoordeeld om zo tot een, in andere wetenschappen gangbare, ranking van tijdschriften en publicaties te komen.²⁵

Het werken met een openbaar toegankelijk repository heeft het voordeel dat het aansluit bij de trend naar open access.²⁶ Voor juridische uitgevers zal dit betekenen dat zij herpublicatie, al dan niet in gewijzigde vorm, van de wetenschappelijke bijdragen aan hun tijdschriften, al dan niet na een korte wachttijd, moeten toestaan. Nu deze publicaties veelal mede met inzet van publiek geld (onderzoeksmiddelen) tot

23 Over de relatie tussen rechtswetenschap en rechtspraak schreef Vranken in het bijzonder in het slothoofdstuk van zijn Algemeen Deel***.

24 Een systeem dat bijvoorbeeld het NJB al langere tijd hanteert op de eigen website.

25 Ik realiseer mij dat deze vormen van analyse niet onomstreden zijn. Met een repository hebben we in ieder geval de keuze ze wel of niet toe te passen.

26 Zie bijvoorbeeld Open Access, position statement Science Europe 2013, te vinden op <http://www.nwo.nl/subscription-documents/nwo/open-access/open-access--position-statement-science-europe-april-2013>

stand gekomen zijn, is dat geen onredelijke eis. Omdat publicaties die niet in de NLSR zijn opgenomen, wetenschappelijk niet tellen, zullen auteurs niet meer bereid zijn in het wetenschappelijke deel van tijdschriften te publiceren indien de uitgevers opname in de NLSR niet toestaan. Voor de uitgevers is dat geen grote commerciële bedreiging, omdat de praktijk hun tijdschriften zal blijven afnemen vanwege de (meer) praktijkgerichte bijdragen – en eventueel vanwege de vertraging bij publicatie in de NLSR. Sterker nog: doordat de wetenschap met de NLSR een eigen publicatiemogelijkheid heeft, kunnen tijdschriften zich nog beter op de behoeften van de praktijk richten, bijvoorbeeld in de vorm van de publicatie van meer praktijkgerichte versies van wetenschappelijke artikelen.²⁷

De huidige stand van zaken

De voorstellen in het concept-rapport van de Commissie classificatie juridische tijdschriften konden, op een enkele uitzondering na, niet op veel bijval rekenen. Het decanenoverleg besloot daarop de rapportage enige tijd aan te houden, om de ontwikkelingen af te wachten. In de tussentijd wordt gewerkt met een door de decanen vastgestelde tijdschriftenlijst.²⁸

Ontwikkelingen zijn er zeker geweest. Onmiskenbaar is grote vooruitgang geboekt in de wetenschappelijkheid van Nederlandse juridische tijdschriften. Redacties hebben meer oog gekregen voor de noodzaak van een goede beoordelingsprocedure. Tijdschriften hebben vormen van peer review ingevoerd. Wellicht zou een nieuwe steekproef over de wetenschappelijkheid thans andere inzichten opleveren. Tegelijkertijd is de waarde van het “tellen” van publicaties verminderd. Bij het beoordelen van onderzoek wordt vaker gelet op enkele door de betrokken onderzoekers te noemen kernpublicaties, die zelfstandig beoordeeld moeten worden.

De Commissie classificatie rechtswetenschappelijke tijdschriften zal binnenkort haar werkzaamheden hervatten. Hildegard Schneider, decaan van de juridische faculteit van de Universiteit Maastricht, zal als portefeuillehouder onderzoek van het landelijk decanenoverleg het voorzitterschap van de commissie op zich nemen. Onder haar leiding kan de commissie bezien of de stappen die de tijdschriftredacties inmiddels hebben gezet ver genoeg zijn gegaan, of dat er toch ingrijpendere maatregelen nodig zijn.

Ik betwijfel of de problemen die ik in deze bijdrage heb gesignaleerd door veranderingen in de samenstelling van redacties en betere beoordelingsprocedures onderzocht kunnen worden. Alleen peer review, waarbij de genoemde prikkels om niet-

²⁷ Dat zal overigens wel inzet van schaarse middelen vragen. Het gaat daarbij vooral om de tijd van de reviewers en redactieleden.

²⁸ In de geesteswetenschappen, waar men al verder is met het denken over kwaliteitsbeoordeling, hanteert men deze oplossing ook; zie Kwaliteit en relevantie in de geesteswetenschappen, naar een adequaat systeem voor de beoordeling van wetenschappelijk onderzoek, Eindrapportage van de KNAW Adviescommissie Kwaliteitsindicatoren Geesteswetenschappen 2012, p. 18.

wetenschappelijke artikelen toch te publiceren worden uitgeschakeld, kan mijns inziens uitkomst bieden. Zover zijn lang nog niet alle tijdschriften.

Zelfs als voldoende tijdschriftredacties inmiddels de kwaliteit van (het wetenschappelijk deel van) hun tijdschrift hebben weten te garanderen, zou ik er een groot voorstander van zijn tot een *repository* van de Nederlandse rechtswetenschap te komen. Door de combinatie van bevrijding van de knellende banden van de meer praktijkgerichte tijdschriften, open access en dataverzameling, zou de Nederlandse rechtswetenschap haar achterstand op het terrein van wetenschappelijke publicaties kunnen omzetten in een voorsprong.²⁹ Ik betreur het dat het mij twee jaar geleden niet gelukt is mijn collega's daarvan te overtuigen. Zelfs nu is het echter nog niet te laat!

Jan Vranken gaat met emeritaat, en zal het hem toebedachte hoofdredacteurschap, als hij dat ooit al had willen aanvaarden, wellicht niet meer ambiëren. Ik hoop dat hij dat wel wil, en weet in ieder geval zeker dat hij aan de discussie over het onderwerp van deze bijdrage zal blijven deelnemen. Daar verheug ik mij op.

²⁹ Vergelijk J.B.M. Vranken & R.A.J. van Gestel, *Vertrouwen is goed, controle niet altijd beter*, *Ars Aequi* 2010, 166, 167.